

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

จากข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยที่ผ่านมา พบว่า แนวโน้มของปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุกปีทั้งนี้หากพิจารณาถึงอัตราการเกิดขยะมูลฝอยของประเทศก็มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2559 พบว่ามีปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นของประเทศไทย 27.06 ล้านตัน ซึ่งคิดเป็นอัตราการเกิดขยะมูลฝอยที่ 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน สำหรับประเทศไทย ปริมาณขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นทั่วประเทศ มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปีรวมทั้งปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ และปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำกลับมาใช้ประโยชน์ก็มีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกัน เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และประชาชนมีความใส่ใจในการดำเนินการคัดแยกขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2559 พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกกำจัดอย่างถูกต้อง 9.57 ล้านตัน คิดเป็นร้อยละ 35% และปริมาณขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ 5.81 คิดเป็นร้อยละ 21% จากสถานการณ์ที่ผ่านมา จะเห็นได้ว่าขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้นมีอัตราการเพิ่มขึ้นสูงทุกปีในขณะที่อัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำไปกำจัด และอัตราขยะมูลฝอยที่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อยเท่านั้นทั้งนี้วิกฤตปัญหาขยะมูลฝอย จึงถือเป็นหนึ่งในปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน เนื่องจากปัญหาทวีความรุนแรงมากขึ้นทั้งด้านปริมาณขยะมูลฝอยที่เพิ่มมากขึ้น รวมทั้งสถานที่กำจัดขยะมูลฝอยที่ดำเนินการไม่ถูกต้องยังคงไม่ได้รับการปรับปรุง รวมทั้งในสังคมเมืองที่มีการขยายตัวสูงตามจำนวนประชากรที่เพิ่มขึ้น และการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งเทคโนโลยีส่งผลให้เกิดการบริโภคเพิ่มสูงขึ้น ทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยในสังคมเมืองเพิ่มขึ้นตามไป (สถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559)

จังหวัดหนองบัวลำภู ประกอบด้วยเทศบาล 24 แห่ง อบต. 43 แห่ง และรวมอปท. 67 แห่ง ซึ่งในปี 2559 ปริมาณที่เกิดขึ้น 180,323.37 ตัน/ปี ซึ่งมีจำนวนอปท. ที่ให้บริการถึง 48 แห่ง ทำให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในพื้นที่อปท. ถึง 141,459.78 ตัน/ปี มาการเก็บขนขยะไปกำจัด 64,736.40 ตัน/ปี มีการนำขยะไปใช้ประโยชน์ 76,723.38 ตัน/ปี เกิดการนำขยะไปกำจัดไม่ถูกต้อง 47,577.80 ตัน/ปี และในส่วนของขยะที่ถูกนำไปกำจัดอย่างถูกต้องเพียง 17,169.60 ตัน/ปี และมีจำนวนอปท. ที่ไม่มีการให้บริการถึง 20 แห่งด้วยกัน ทำให้ปริมาณขยะที่เกิดขึ้นในอปท. ที่ไม่มีการให้บริการถึง 38,863.59 ตัน/ปี ขยะที่ถูกนำไปใช้ประโยชน์มีเพียง 5,150.15 ตัน/ปี ปริมาณขยะที่กำจัดไม่ถูกต้อง 33,713.44 ตัน/ปี และมีปริมาณขยะที่ตกค้างถึง 20,561.60 ตัน/ปี

ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสรีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เป็นพื้นที่ที่มีการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนบ้านสำราญสุข แต่จากการได้ทำการลงพื้นที่และสำรวจพบว่าภายในชุมชนมีปัญหาเรื่องการนำขยะอินทรีย์ไปกำจัด จึงมีการเสนอแนวทางโดยการมีส่วนร่วม ในการกำจัดขยะอินทรีย์ที่เกิดขึ้น จึงได้ข้อสรุปว่ามีความต้องการที่จะทำวัสดุบำรุงดินโดยใช้ไส้เดือนมา

กำจัดขยะอินทรีย์ที่เกิดขึ้นภายในครัวเรือน เพื่อช่วยกำจัดเศษขยะอินทรีย์ และยังได้ปุ๋ยบำรุงดินมาใช้อีกด้วย

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษา การบริหารจัดการขยะอินทรีย์เพื่อผลิตวัสดุบำรุงดิน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชน ในพื้นที่เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสครีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู เพื่อจะทราบถึงประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยด้วยไส้เดือนในพื้นที่ชุมชนบ้านสำราญสุข อีกทั้งเป็นจุดเริ่มต้นให้ประชาชนร่วมแก้ไขปัญหาด้านขยะในพื้นที่ เพื่อไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1.2.1 เพื่อศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองแก
- 1.2.2 เพื่อศึกษาถึงระดับความต้องการ สสำรวจการใช้วัสดุบำรุงดินเพื่อเกษตรกรชุมชนบ้านสำราญสุข
- 1.2.3 เพื่อพัฒนารูปแบบระบบการเปลี่ยนขยะอินทรีย์เป็นวัสดุปรับปรุงดินเพื่อการเกษตรโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนบ้านสำราญสุข

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

1.3.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการขยะอินทรีย์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ชุมชนบ้านสำราญสุข เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสครีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.3.2 ขอบเขตด้านพื้นที่และประชากร

13.2.1 พื้นที่ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ชุมชนบ้านสำราญสุข เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสครีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.3.2.2 ประชากรเป้าหมาย ได้แก่ ประชาชนที่มีทะเบียนบ้านและอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ชุมชนบ้านสำราญสุข เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสครีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู ซึ่งเป็นชุมชนนำร่องในการทำวิจัยครั้งนี้

1.3.3 ขอบเขตด้านเวลา

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือน มกราคม-พฤศจิกายน 2561 รวมระยะเวลา 11 เดือน

ตารางที่ 1.1 แสดงขอบเขตระยะเวลาในการดำเนินวิจัย

เดือน การดำเนินการ	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.
	1. ทบทวนเอกสารเพื่อจัดทำโครงร่างวิจัย	←→									
2. สร้างและหาคคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย			←→								
3. เก็บรวบรวมข้อมูล						←→					
4. ทำการทดลอง							←→				
5. วิเคราะห์ข้อมูล							←→				
6. แปลผลและการเขียนรายงานวิจัย								←→			
7. นำเสนองานวิจัย											←→

1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ

ขยะหรือมูลฝอย คือ เศษกระดาษ เศษผ้า เศษอาหาร เศษสินค้า เศษวัตถุ ถุงพลาสติก ภาชนะที่ใส่อาหาร แก้ว มูลสัตว์ ซากสัตว์หรือสิ่งอื่นใดที่เก็บกวาดจากถนน ตลาด ที่เลี้ยงสัตว์หรือที่อื่น และหมายความรวมถึงมูลฝอยติดเชื้อ มูลฝอยที่เป็นพิษ หรืออันตรายจากชุมชนหรือครัวเรือน

ขยะย่อยสลาย หรือ มูลฝอยย่อยสลาย คือ ขยะที่เน่าเสียและย่อยสลายได้เร็ว สามารถนำมาหมักทำปุ๋ยได้ เช่น เศษผัก เปลือกผลไม้ เศษอาหาร ใบไม้ เศษเนื้อสัตว์

วัสดุบำรุงดิน หมายถึง ปุ๋ยอินทรีย์ที่ได้จากการย่อยสลายของขยะมูลฝอย หรือจากสัตว์ที่ช่วยในการย่อยขยะอินทรีย์ที่เกิดขึ้น

ธาตุอาหารในดิน หมายถึง เป็นธาตุอาหารหลักของพืชหรือสูตรปุ๋ยเคมีที่นำมาผสมเอง ซึ่งประกอบไปด้วยสารอาหารต่างๆ ที่ทำให้พืชสามารถเจริญเติบโตได้ดี โดย NPK เป็นการนำธาตุอาหารที่สำคัญสำหรับพืช 3 ชนิด มารวมกันให้ได้น้ำหนัก 100 กิโลกรัม ซึ่งเป็นสูตรปุ๋ยที่พืชจะสามารถเจริญเติบโตได้ดี

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนบ้านสำราญสุข เทศบาลตำบลหนองแก อำเภอสครีบุญเรือง จังหวัดหนองบัวลำภู

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทราบถึงการศึกษารูปแบบการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของเทศบาลตำบลหนองแก

1.5.2 ทราบถึงการศึกษาถึงระดับความต้องการ สํารวจการใช้วัสดุบำรุงดินเพื่อเกษตรกรชุมชนบ้าน
สำราญสุข

1.5.3 ได้รู้รูปแบบระบบการเปลี่ยนขยอินทรีย์เป็นวัสดุปรับปรุงดินเพื่อการเกษตรโดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนบ้านสำราญสุข

1.5.4 ได้ลดปริมาณขยะเปียก และได้ผลพลอยได้จากการจัดการเป็นวัสดุบำรุงดิน